

ŠOLSKI CENTER VELENJE
ELEKTRO IN RAČUNALNIŠKA ŠOLA
Trg mladosti 3, 3320 Velenje

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

58 LET POD MAVRICO ZNANJA

Tematsko področje: ZGODOVINA

Avtorja:

Kaja Škoflek, 1.TM

Klemen Jakop, 1.TM

Mentorica:

Petra Mastnak, prof.

Velenje, 2017

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Šolskem centru Velenje, Elektro in računalniški šoli.

Mentorica: Petra Mastnak, prof.

Datum predstavitve:

KJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD ŠC Velenje, šolsko leto 2016/2017

KG zgodovina/Šolski center Velenje /izobraževanje/Premogovnik Velenje

AV ŠKOFLEK, Kaja/JAKOP, Klemen

SA MASTNAK, Petra

KZ 3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3

ZA ŠC Velenje, Elektro in računalniška šola

LI 2017

IN **58 LET POD MAVRICO ZNANJA**

TD Raziskovalna naloga

OP VII, 39 str., 2 pregl., 19 sl., 1 pril., 11 vir.

IJ SL

JI sl/en

AI Za raziskovalno nalogo »58 let pod mavrico znanja« sva se odločila iz radovednosti in zanimanja za zgodovino razvoja Šolskega centra Velenje. Osredotočila sva se na začetek srednješolskega izobraževanja v Velenju ter na začetek delovanja danes imenovanega Šolskega centra Velenje. Raziskovala sva tudi, kako je bilo srednješolsko izobraževanje povezano z razvojem industrijskih obratov v Šaleški dolini, poiskala povezavo med izobraževanjem in razvojem industrije. Zanimalo naju je, kako se je razvijala Šaleška dolina in mesto Velenje od antičnih časov; kot poštna postojanka do leta 1959, ko je nastalo sodobno Velenje. Podrobneje sva opisala čas nastanka sodobnega Velenja, saj je to obdobje močno povezano z razvojem srednješolskega izobraževanja. Nazadnje sva želela ugotoviti, ali je uradna letnica nastanka Šolskega centra Velenje pravilna ali je morda nastal že prej. Tukaj sva imela kar nekaj težav, vendar sva s pomočjo intervjujev in različnih virov prišla do zanimivih spoznanj in ugotovitev.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND ŠC Velenje, 2016/2017

CX history/Šolski center Velenje/education/Premogovnik Velenje

AU ŠKOFLEK, Kaja/JAKOP, Klemen

AA MASTNAK, Petra

PP 3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3

PB ŠC Velenje, Elektro in računalniška šola

PY 2017

TI **58 YEARS UNDER THE RAINBOW OF KNOWLEDGE**

DT RESEARCH WORK

NO VII, 39 p., 2 tab., 19 fig., 1 ann., 11 ref.

LA SL

AL sl/en

AB We have decided for the research paper »58 years under the rainbow of knowledge« out of curiosity, but mostly to focus on the evolution of the School centre Velenje in the past. The focal points were the beginning of the secondary school education in Velenje and the beginning of the School centre Velenje. We also researched how the secondary school education was connected with the development of industry in Velenje and the Šalek valley. We wondered how the Šalek valley and the city Velenje had developed throughout the past: such as the post stop till the year 1959, when Velenje was built. This period is strongly connected with the development of the secondary school education. We wanted to figure out if the formal year of the creation of the School centre Velenje was correct or it had even been created earlier. We came across some problems there, but with the help of interviews and different sources, we came to some interesting realizations and findings.

Kazalo vsebine

1	UVOD.....	2
2	NAMEN RAZISKAVE.....	2
2.1	HIPOTEZE	2
3	PREGLED OBJAV	3
3.1	KRATEK ZGODOVINSKI PREGLED ŠALEŠKE DOLINE IN MESTA VELENJE 3	
3.1.1	Zgodovinski razvoj Šaleške doline od prazgodovine do konca druge svetovne vojne 3	
3.1.2	Dan ko je nastalo mesto Velenje	4
3.2	RAZVOJ INDUSTRIJE V ŠALEŠKI DOLINI	7
3.2.1	Premogovnik Velenje	7
3.2.2	Termoelektrarna Šoštanj.....	8
3.2.3	Gorenje Velenje.....	9
3.3	VPLIV INDUSTRIJSKIH PODJETIJ NA RAZVOJ SREDNJEŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA	11
3.3.1	Premogovnik Velenje v povezavi s srednješolskim izobraževanjem.....	11
3.3.2	Termoelektrarna Šoštanj v povezavi s srednješolskim izobraževanjem	12
3.3.3	Gorenje v povezavi s srednješolskim izobraževanjem	12
3.4	RAZVOJ SREDNJEŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA V ŠALEŠKI DOLINI	12
3.5	ZGODOVINSKI RAZVOJ ŠOLSKEGA CENTRA VELENJE.....	15
3.6	ZANIMOVOSTI O ŠOLSKEM CENTRU VELENJE OB 50 LETNICI OBSTOJA 22	
3.7	MEDPODJETNIŠKI IZOBRAŽEVALNI CENTER (MIC).....	26
4	METODOLOGIJA	28
5	REZULTATI IN IZSLEDKI.....	29
5.1	INTERVJU Z GOSPODOM JOŽEFOM ŽALARJEM:	29

5.2	INTERVJU Z GOSPODOM TONETOM GAMSOM:.....	30
6	DISKUSIJA IN RAZPRAVA	33
7	ZAKLUČEK.....	35
8	POVZETEK	36
9	ZAHVALA.....	37
10	PRILOGE	38
11	VIRI IN LITERATURA.....	39

Kazalo slik

Slika 1:	Titov trg v gradnji, v ozadju Delavski klub in Delavska univerza.....	6
Slika 2:	Tito ob svojem prvem obisku v Velenju, 19.8.1958	7
Slika 3:	Delavci v Premogovniku Velenje	8
Slika 4:	Gradnja bloka 2, Termoelektrarna Šoštanj.....	9
Slika 5:	Začetna proizvodnja bele tehnike v Gorenju.....	10
Slika 6:	Izobraževanje v jami	11
Slika 7:	Učenci pri praktičnem pouku	14
Slika 8:	Prva šolska stavba-stavba današnje gimnazije.....	15
Slika 9:	Prvi Dom učencev	16
Slika 10:	Center srednjih šol.....	18
Slika 11:	Šolski center Velenje.....	19
Slika 12:	Sodobno opremljena učilnica elektroenergetike	22
Slika 13:	Predaja ključa 2008	23
Slika 14:	Stare učne delavnice pri Gorenju	23
Slika 15:	Praktični pouk	24
Slika 16:	Predstavitev kulinarčnih mojstrovín	25
Slika 17:	Priprava na maturo iz fizike	25
Slika 18:	Študenti med predavanjem	26
Slika 19:	Medpodjetniški izobraževalni center (MIC)	27

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Poimenovanje šole v različnih obdobjih.....	17
Preglednica 2: Seznam programov izobraževanja na posameznih šolah danes	19

Kazalo prilog

Priloga 1: Vprašanja za intervju	38

1 UVOD

Kot mlada raziskovalca se zanimava za raziskovanje zgodovine in njenih dejstev. Zato sva se odločila, da se bova poglobila v zgodovino Šolskega centra Velenje, v povezavi z razvojem industrije v Šaleški dolini in srednješolskih izobraževalnih programov ter nastanka mesta Velenje. Velenje se je kot mesto razvilo šele leta 1959. Leto prej pa naj bi nastala v Velenju srednješolska institucija, ki se je prva štiri leta imenovala IRŠ (Industrijska rudarska šola), kjer so izobraževali programe za potrebe Premogovnika Velenje. S porastom industrijskih obratov v Šaleški dolini so potrebe po novih srednješolskih programih naraščale. Temu trendu je sledil takratni IRŠ, ki se je leta 1962 preimenoval v RŠC (Rudarski šolski center) in kasneje v CSŠ (Center srednjih šol) in se danes imenuje ŠCV (Šolski center Velenje).

2 NAMEN RAZISKAVE

Namen raziskovalne naloge je bil raziskati, ali je Šolski center Velenje res nastal leta 1958 kot je uradna letnica ali prej. Problem pri raziskovanju je bil, poiskati ljudi, ki so krojili nastanek takratnega srednješolskega sistema v Velenju. So pa nam z veseljem priskočili na pomoč ravnatelj in učitelji, ki so nekoč poučevali na Šolskem centru Velenje. Med raziskovanjem sva naletela na vprašanje, ali se je srednješolsko izobraževanje v Velenju pričelo z nastankom Industrijske rudarske šole ali prej.

2.1 HIPOTEZE

- Danes imenovan Šolski center Velenje je nastal leta 1958.
- Srednješolsko izobraževanje se je pričelo z nastankom Industrijske rudarske šole.
- Srednješolski izobraževani programi so nastali za potrebe razvoja industrije v Šaleški dolini.

3 PREGLED OBJAV

3.1 KRATEK ZGODOVINSKI PREGLED ŠALEŠKE DOLINE IN MESTA VELENJE

3.1.1 Zgodovinski razvoj Šaleške doline od prazgodovine do konca druge svetovne vojne

Velenje se je torej začelo hitreje razvijati in dobilo podobo »socialističnega« mesta po drugi svetovni vojni, vendar to ne pomeni, da mesto nima bogate preteklosti in tradicije, prav nasprotno. Šaleška dolina ni bila nikoli pod ledom, a ni bila daleč od tega. Iskanje sledi ljudi, ki so živeli v ledeni dobi je na ravnem in močno poraščenem terenu, kot je Šaleška dolina, skoraj nemogoče. V Šaleški dolini sta bili dve paleolitski postojanki, Huda luknja in Mornova zijalka, kjer so našli ostanke orodij, ki so potrdila, da je tam živel oziroma se zadrževal človek, ki se je ukvarjal z lovom in nabiralništvom. Zaradi arheoloških najdb železnih predmetov, antičnih artefaktov, novcev, nagrobnikov, lahko sklepamo, da so Rimljani kolonizirali Šaleško dolino. Največja lisa zgodovinskega razvoja Šaleške doline in s tem seveda tudi Velenja je v obdobju od konca rimske dobe do 12. stoletja, ko zasledimo prve listine o meščanih Velenja in Škalski prafari (Brišnik s sod., 1999).

Iz zbranih pisnih virov je razvidno, da se je Šaleška dolina v srednjem veku imenovala dolina gradov. V času Rimljanov je preko Šaleške doline potekala rimska cesta proti Colatiu (Stari trg pri Slovenj Gradcu). To je bila trgovska pot od Celeie (Celje) do Virunuma (Gosposvetsko polje). Na tem področju so našli Speratinov nagrobnik iz rimskih časov in še druge ostanke. S tem so okrepili domnevo, da je bila v bližini današnjega Velenja (Stara vas) po vsej verjetnosti locirana poštna postaja Upellae. Od rimskih časov pa vse tja do 13. stoletja nimamo veliko virov. Trg Velenje se v dokumentih prvič omenja leta 1264 kot Wöllan, mogočen velenjski grad nad trgovom pa posredno leta 1270, čeprav je verjetno starejši. Tako zlata doba srednjega veka ni obšla Šaleške doline, saj najdemo na tem področju ogromno ostankov nekoč mogočnih gradov (grad Turn, Šalek, dvor Gorica). V 15. stoletju so na območje Šaleške doline vdirali Turki. Poleg Turkov je takratno prebivalstvo prizadela še kuga. Zelo velik pečat pa je dolini pustila reformacija v 16. stoletju. Na gradu Švarcenštajn je bil celo center za širitev Dalmatinove Biblije po Štajerskem. Protestanti so si prizadevali za boljšo izobrazbo ljudi, zato je bila med letoma 1574 in 1600 v Velenju odprta prva osnovna šola. Maja 1801 je v Velenju izbruhnil

požar, ki je uničil trg. Od takrat naprej so začeli hiše zidati. V tistem obdobju je bilo Velenje le nepomemben trg, ki je po številu prebivalcev zaostajal za Šoštanjem in okoliškimi naselji. Nekoliko močnejši gospodarski razmah je Velenje doživelo konec 19. in v začetku 20. stoletja, ko so v njegovi bližini odprli premogovnik, ki je na razvoj vplival le posredno, saj Velenje v tem času še ni bilo rudarsko naselje. Leta 1931 je prav od te dejavnosti živelo nekaj nad polovico prebivalstva Šaleške doline. Velenjski premog in šoštanjska tovarna usnja sta v dolino pritegnila železnico, ki je skozi Savinjsko dolino stekla leta 1891 in tako povezala Velenje s Celjem, leta 1899 pa je bila omogočena tudi železniška povezava Velenja s Koroško (Dravogradom). Začetek 20. stoletja je zaznamovala prva svetovna vojna, ki se je čutila tudi v Velenju. Kazala se je v močnem ponemčevanju prebivalstva, zato ni nič nenavadnega, da je obdobje med obema svetovnima vojnama prineslo močno nacionalno gibanje. Gospodarstvo med vojnama je temeljilo na kmetijstvu. Neagrarno gospodarstvo pa je še naprej temeljilo na premogovništvu, tovarni usnja v Šoštanju in v letih 1926-1929 zgrajeni termoelektrarni. Druga svetovna vojna je prinesla veliko trpljenja in uničenja tudi Šaleški dolini. Nemške čete so jo zasedle 11. aprila 1941. Najmočnejši boji so se odvijali na tem področju jeseni leta 1944. Iz Šaleške doline je bilo veliko fantov prisilno mobiliziranih v nemško vojsko. Naši kraji so bili pomembni tudi ob koncu vojne, kajti v Topolšici je poveljnik nemške armadne skupine E Alexander Löhr, 9. maja 1945, podpisal kapitulacijo nemških sil za jugo-vzhodno Evropo. Tako se je končala druga svetovna vojna na slovenskih tleh (Brišnik s sod., 1999).

3.1.2 Dan ko je nastalo mesto Velenje

»Bila je sončna nedelja 20. 9. 1959, ko se je že zgodaj dopoldan v Velenje na slovesno otvoritev mestnega središča zgrnilo 20 tisoč obiskovalcev. Mesto je bilo praznično odeto v zelenje in številne zastave, na veliki in skrbno okrašeni tribuni je na rdeči preprogi in rudarski zastavi bil pritrjen emblem z napisom Srečno, nekoliko na levi je bila velika slika predsednika Tita. Točno ob 10. uri je na poti do Rudarskega doma prispela veličastna slavnostna povorka. Iz 200 grl zbora na tribuni je zadonela pesem o svobodi in napredku, med komajda zgrajenimi stavbami pravkar rojenega mesta so odmevale besede govorcev o Velenju kot socialističnem čudežu. In ko so zanosne besede potihnille, so množice obiskovalcev iz še ne poseljenega mestnega središča pohitele v naseljeno četrt, da bi videli, kako »knapi« že sedaj žive in dali je res, da so iz fantov in deklet, ki so prišli s hribov in grap od blizu in daleč, postali kulturni in razgledani prebivalci novega mesta.« (povzeto po Večeru).

Tako je zapisal časnik Večer na dan otvoritve mestnega središča v Velenju 20. septembra 1959.

V obdobju po drugi svetovni vojni je bilo Velenje še vedno majhen trg, v katerem je leta 1948 živel 1121 prebivalcev. Ko pa so se po letu 1950 potrebe po premogu začele povečevati, se je začelo Velenje naglo širiti. V ravninskem delu Šaleške doline so poleg starega naselja začeli graditi novo mesto. Pod vodstvom tedanjega direktorja premogovnika Velenje in kasnejšega župana (1969-1978) Nestla Žganka so ob sodelovanju projektantov iz vse Slovenije začeli oblikovati načrt za sodobno mesto, ki naj bi zagotovilo dom za približno 30.000 prebivalcev. Moto Nestla Žganka je bil, da morajo imeti "*.. rudarji, ki preživijo pol dneva v temnih neдрjih zemlje, kar se da svetla in sončna stanovanja ...*" V ta namen so zgradili ogromno stanovanjskih blokov (Gorica, Šalek, Kardeljeva ploščad) in upravno središče Šaleške doline. Za Velenje lahko rečemo, da so ga gradili Velenjčani sami z vrsto udarniških del. Središče novega Velenja so svečano odprli 20. septembra 1959. Tako je Velenje iz majhnega mesta zraslo v peto največje slovensko mesto po velikosti in eno najmočnejših gospodarskih središč. V tistem obdobju so nastali najpomembnejši objekti.

Novembra leta 1960 so dokončali kulturni dom, julija 1961 je bila otvoritev novozgrajenega hotela Paka, oktobra 1962 so odprli kotalkališče, septembra 1964 so v gimnazijske klopi sedli prvi dijaki, marca 1971 je Velenje dobilo prvi pokriti plavalni bazen, istega leta so odprli novo knjižnico z galerijo, leta 1975 so odprli športno dvorano, imenovano Rdeča dvorana, leta 1977 so na trgu postavili spomenik Josipu Brozu - Titu in 10. oktobra 1981 se je Velenje preimenovalo v Titovo Velenje, katerega so julija 1990 preimenovali nazaj v Velenje.

Slika 1: Titov trg v gradnji, v ozadju Delavski klub in Delavska univerza

Vir: Kljajič, D. Vrbič, V. 1999. Nestl Žgank. Spomin »rdečega kralja«. Karantanija, Ljubljana.

Mesto Velenje so obiskali pomembni državniki. V Velenje so prišli s takratnim jugoslovanskim predsednikom Josipom Brozom - Titom. Ta je mesto prvič obiskal leta 1962. Istega leta je Velenje obiskal Leonid Brežnjev (predsednik prezidja vrhovnega sovjeta SSSR), leta 1963 Nikita Hruščov (predsednik Sovjetske zveze), leta 1972 Edward Gierek (poljski predsednik), leta 1976 Nicolae Ceausescu (romunski predsednik), leta 1978 Edvard Kardelj (član predsedstva SFRJ) (Zdunič, 1976).

Slika 2: Tito ob svojem prvem obisku v Velenju, 19.8.1958

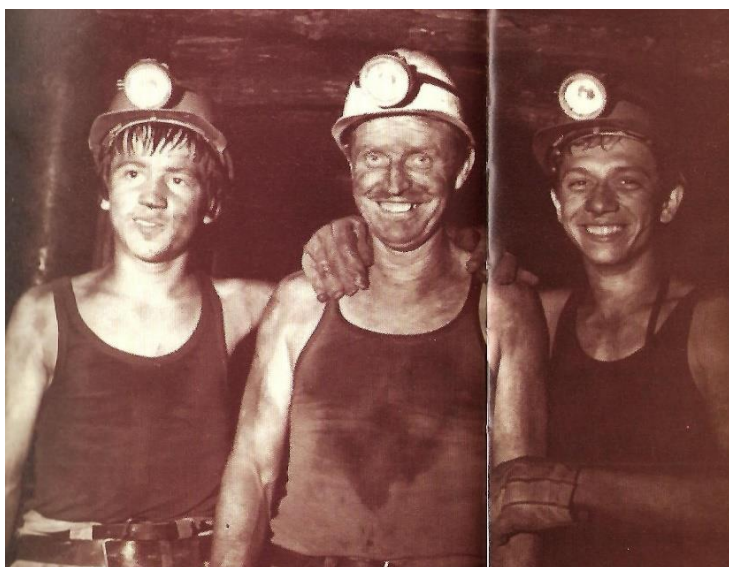
Vir: 1976. Velenje. Monografija Velenja.

3.2 RAZVOJ INDUSTRIJE V ŠALEŠKI DOLINI

3.2.1 Premogovnik Velenje

Prva vrtanja in izkopavanja lignita v Premogovniku Velenje so bila izvedena leta 1875, prvo jamo so odprli leta 1887. Glavni sloj lignita leta 1875 je odkril Daniel pl. Lapp. Danes deluje Premogovnik Velenje na največjem nahajališču premoga v Sloveniji ter na eni najdebelejših plasti premoga na svetu. Lignitna plast je debela 170 metrov, v kateri so izkopali že več kot 220 milijonov ton lignita. Čeprav so delali ročno, se je proizvodnja uspešno večala. K večanju proizvodnje je pripomogla nova železniška proga, ki je omogočila prodajo bolj oddaljenim kupcem. Leta 1905 je bila zgrajena prva termoelektrarna, zaradi katere se je potreba po lignitu povečala. Potrebe po premogu so se povečale večinoma po drugi svetovni vojni. Velenjski premogovnik je prinašal tri četrtine vsega slovenskega premoga. Okoli leta 1985 so v premogovniku dosegli vrhunec odkopanega premoga, ki je znašal več kot 5 milijonov ton premoga. V današnjem času porabimo veliko količino premoga za delovanje Termoelektrarne Šoštanj, kjer nastane ena tretjina električne energije, ki jo porabimo v Sloveniji. Pomen premogovnika ni le zadovoljevanje potrebe družbe, temveč vpliv, ki ga ima premogovnik neposredno na okolje. Premogovnik je najbolj povezan z razvojem Velenja, saj so rudarji gradili mesto sami z udarniškim delom (prostovoljno delo). Vpliv premogovnika lahko čutimo tudi danes. Na poškodovani površini, ki jo je povzročilo rudarjenje, je nastal Turistično rekreacijski

center Jezero. Leta 1999 je v opuščnem delu jame Škale bil urejen Muzej premogovništva Slovenije, kjer lahko obiskovalci spoznajo razvoj premogovništva v Sloveniji. Z razvojem različnih industrijskih obratov se je potreba po premogu povečala in s tem je premogovnik potreboval večje število zaposlenih. Problem ni bil dobiti delovno silo, ampak najti prostor, kjer bodo lahko delavci prebivali. V začetku so skušali ta problem reševati z gradnjo samskih domov in hiš v obliki provizorjev. V drugi polovici štiridesetih let so naredili dva urbanistična načrta razvoja Velenja. Gradili so med Starim jaškom in naseljem Šmartno. Leta 1946 je rudnik pričel z gradnjo. In leta 1947 je že nastal prvi blok »desetorček«, ki so ga imenovali »konjušnica«, ki še danes stoji ob Kidričevi cesti. V ta blok so naseljevali družine in francoske priseljence. Zgradili so pet štiri stanovanjskih zgradb, imenovanih »čtetvorčki«. V prihodnih letih so zgradili samski dom in nekaj manjših blokov. S širjenem industrijskih obratov v 50 letih, se je povečala potreba po gradnji stanovanjskih blokov. Tako so začeli graditi večstanovanjske bloke. Pri izobraževanju v jamah so pomagali mojstri, kot prikazuje spodnja slika (Kljajič, Vrbič, 1999) (<http://www.rlv.si/si/premogovnik-velenje/zgodovina>).

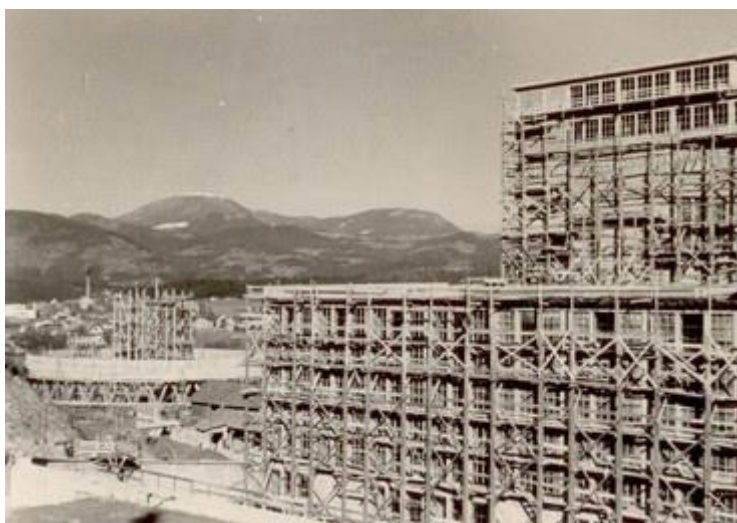
Slika 3: Delavci v Premogovniku Velenje

Vir: Stropnik, I. 1998. 40 let Šolskega centra Velenje. 90 let poklicnega šolstva v Šaleški dolini. Šolski center Velenje, Velenje.

3.2.2 Termoelektrarna Šoštanj

Gradnja Termoelektrarne Šoštanj je bila sprejeta v letu 1946, ker so nastale velike potrebe po električni energiji zaradi velikega izkopavanja premoga v Šaleški dolini. Graditi so jo začeli

leta 1947, a so morali gradnjo zaradi komplikacij preložiti za pet let, torej na leto 1951. V letu 1956 so zaključili z gradnjo 2 blokov, vsak je imel moč 30 MW. Blok 3 z močjo 75 MW so zgradili leta 1960 in blok 4, z močjo 275 MW, leta 1973. Energetski položaj se je v Sloveniji hitro slabšal in premog je postal pomembnejši energetski vir, zato so že leta 1973 izvedli razpis za gradnjo novega bloka z močjo 345 MW. Temeljni kamen tega bloka je bil postavljen 1. 2. 1975, redno pa je začel delovati šele leta 1978. Termoelektrarna Šoštanj ima moč 755 MW ter je eden največjih elektroenergetskih objektov v Sloveniji. Leta 2004 so se odločili zgraditi blok 6 z močjo 600 MW. Za ta blok so se odločili, ker bi njegova poraba zmanjšala porabo premoga za 30 % in lahko bi ustavili bloke 1, 2, 3, 4, ki so onesnaževali okolje. Leta 2008 sta začeli obratovati dve plinski enoti, ki sta imeli moč generatorja v višini 42 MW, tako so zaustavili delovanje bloka 2. Blok 1 se je pa ustavil leta 2010. Leta 2015 je bil prvi poskus obratovanja bloka 6, s katero se je zmanjšala onesnaženost okolja. Blok 6 danes še deluje (<http://www.te-sostanj.si/si/predstavitev/zgodovina>).

Slika 4: Gradnja bloka 2, Termoelektrarna Šoštanj

Vir:

https://www.google.si/search?q=gradnja+te%C5%A1&espv=2&biw=1366&bih=662&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi3kYuqx43SAhXLuxQKHduD78Q_AUIBigB#imgdii=168ovpYpkmP6WM:&imgcr=tKImLDDAB3akOM:

3.2.3 Gorenje Velenje

Gorenje je nastajalo leta 1950 z izdelavo kmetijskih strojev in pridobivanjem gradbenih materialov. Leta 1958 se je proizvodnja preusmerila k proizvodnji štedilnikov na trda goriva.

Gorenje se je selilo iz lesenih barak iz vasi Gorenje v proizvodno halo Rudnika Velenje. Za tem je sledila tudi izgradnja prostorov za proizvodnjo na lokaciji današnjega Gorenja. Ti prostori so Gorenju omogočali povečano proizvodnjo štedilnikov. Štedilniki so bili le začetek, saj se je kasneje začela umeritev v panogo bele tehnike. V šestdesetih letih se je proizvodnja razvila na hladilnike in pralne stroje. Prvi izvoz aparatov je bil leta 1961 v Nemčijo. Proizvodnja v Gorenju se je večala v smer kuhinjskega pohištva, telekomunikacij in televizorjev. V sedemdesetih letih je bilo zaposlenih več kot 20. 000 ljudi in proizvodnja se je širila po celotni takratne Jugoslaviji. Izvoz se je močno povečal v devetdesetih letih, ko je Jugoslavija propadla in so v Gorenju izgubili domači trg. So pa obdržali in razširili izvoz v Evropo in nekdanje jugoslovanske republike.

<https://elektronikavelenje.blogspot.si/2007/09/zgodovina-podjetja-gorenje.html?m=1>).

Slika 5: Začetna proizvodnja bele tehnike v Gorenju

Vir:

https://www.google.si/search?q=stari+obrati+v+gorenju+wiki&espv=2&biw=1366&bih=662&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwimuZ_9yI3SAhUBVRQKHbTJDL8Q_AUIBigB#tbm=isch&q=stari+obrati+v+tovarni+gorenje&imgc=HK_jaA5QZN6USM:

3.3 VPLIV INDUSTRIJSKIH PODJETIJ NA RAZVOJ SREDNJEŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

3.3.1 Premogovnik Velenje v povezavi s srednješolskim izobraževanjem

Z večanjem potreb po premogu in lažjega dela v premogovniku je prišlo do uvajanja novosti v tehniki. Zaradi tega se je moral izobraževalni program izboljšati. Z uvajanjem novih tehnologij se je izobraževalni program v usposabljanju rudarjev zelo spreminjal. Izobrazba na osnovni stopnji ni bila več dovolj za opravljanje dela z novimi stroji. V takratnih izobraževalnih programih so bili le najosnovnejši deli rudarjenja, ki jih je bilo treba izboljšati in nadgraditi, zaradi hitrejšega in učinkovitejšega dela. Na začetku sta bila le dva izobraževalna programa, in sicer rudar in rudar tehnik. Rudar je bil tedanji triletni program, čigar izobrazba je zadostovala najosnovnejšim nivojem, kar je pomenilo, da si večinoma delal s krampom in lopato. Rudar tehnik je bil pa takrat štiriletni program, ki je zagotavljal višji nivo izobrazbe. Ljudje, ki so se izšolali v tem programu, so lahko uporabljali vrtalnike in druge pripomočke. V jami so potrebovali tudi razsvetljavo, za katero so poskrbeli električarji, ki so opravili takratni program elektrika na Elektro šoli.

Slika 6: Izobraževanje v jami

Vir: Stropnik, I. 1998. 40 let Šolskega centra Velenje. 90 let poklicnega šolstva v Šaleški dolini. Šolski center Velenje, Velenje.

3.3.2 Termoelektrarna Šoštanj v povezavi s srednješolskim izobraževanjem

Z odprtjem Termoelektrarne Šoštanj so morali oblikovati nove programe izobraževanja, saj dotedanji izobraževalni programi rudar in rudar tehnik nista zadostovala za postopek dela pri proizvodnji elektrike. Delavec v Termoelektrarni Šoštanj je moral znati opravljati takratne stroje. Prvotno je bilo tudi v termoelektrarnah delo bolj ali manj ročno, ampak se novosti v tehnologiji ravno tako razvijale kot drugje. Zato je potreba po novih srednješolskih programih, ki bi izobraževali za poklice dela v Termoelektrarni Šoštanj, naraščala. Splošen triletni program se je imenoval električar. V tem programu so izobraževali najosnovnejša znanja. Imeli so tudi štiriletni program, tako imenovan električar tehnik. V tem programu so se izobraževali za višji nivo in zahtevnejše delo s stroji.

3.3.3 Gorenje v povezavi s srednješolskim izobraževanjem

Gorenje je zelo hitro rastlo in s tem so se razvijale nove tehnike in novi aparati. Gorenje je zelo hitro pospešilo rast Velenja, saj je vsakemu domu zagotavljal gospodinjske aparate in belo tehniko. Zaradi naglega razvoja Gorenja je rasla potreba po novih programih na strojnem področju. Tako so vpeljali v srednješolski izobraževalni sistem triletni program, ki se je imenoval kovinar, kjer so se učili osnove preoblikovanja in izdelovanja predmetov iz kovin z ročnimi spretnostmi. Na štiriletnem programu so pa izobraževali na višjem nivoju in tehniki kovinarstva so lahko uporabljali zahtevnejše stroje za preoblikovanje kovin. Triletni program takšnega znanja še v tistem času ni imel.

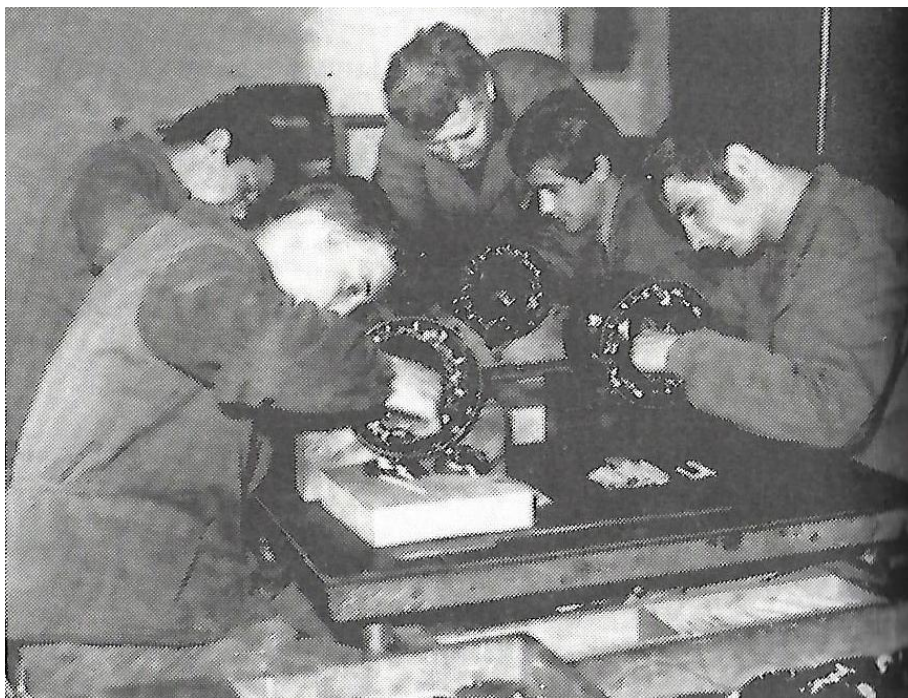
3.4 RAZVOJ SREDNJEŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA V ŠALEŠKI DOLINI

Strokovno in poklicno šolstvo pred 1958 v Šaleški dolini:

- Kmetijsko strokovno izobraževanje
- Obrtno nadaljevalna šola v Velenju (od 1925 do 1958 z vmesno prekinitvijo leta 1941-1945)
- Obrtno nadaljevalna šola v Šoštanju (1902)
- Trgovsko nadaljevalna šola (1919)
- Strokovna šola za rudarje in profesionalce pri Rudniku lignita (1929)
- Zametki industrijske rudarske šole pred letom 1958.

(Robida, 1989).

Kmetijsko strokovno izobraževanje ima svoje začetke v Šaleški dolini že ob koncu 19. stoletja. V slovenskih deželah so bile nižje kmetijske šole, kmetijske nadaljevalne šole in kmetijski tečaji. V Šoštanju je delovala tudi kmetijska nadaljevalna šola, ki jo je leta 1926 ustanovil ravnatelj meščanske šole Franc Hribernik. Občasna kmetijska nadaljevalna šola je bila tudi v Velenju, ki jo je vodil Vinko Stopar. Od leta 1929 dalje so v Slomškovem domu v Šoštanju potekali občasni gospodinjski tečaji, trajajoči 2 mesca in pol. V Šoštanju je od leta 1902 do leta 1927/28 delovala tudi obrtno nadaljevalna šola, kjer je pouk potekal 2-krat tedensko, ob nedeljah in delavnikih popoldne oziroma zvečer, od leta 1928/1929 pa pouka ob nedeljah ni bilo več. Po letu 1927 so vse strokovne šole prešle na področje oddelka za trgovsko-obrtni pouk. Novi zakon je leta 1931 določal obvezno obiskovanje strokovno nadaljevalnih šol za vse obrtniške vajence in pomočnike, mlajše od 18 let. Obrtna nadaljevalna šola je bila v Velenju ustanovljena šolsko leta 1925/1926. Glavna pomanjkljivost je bila slabo znanje vajencev iz strokovnih predmetov, saj so jih premalo poučevali v teh znanjih. Razvoj rudarskega šolstva je bil zelo povezan z razvojem Premogovnika Velenje in odkopavanjem lignita v Šaleški dolini. Zaradi tehničnega napredka v Premogovniku Velenje se je povečala potreba po tehnično izobraženih rudarskih inženirjih, tehnikih in nadzornikih. Strokovna šola za rudarje in profesionaliste v Velenju je bila ustanovljena leta 1929 zaradi velikih potreb po strokovno usposobljenih delavcih. Vaje iz elektrotehnike so se začele v šolskem letu 1931/1932, ki so temelj za elektrotehniško izobraževanje v Šaleški dolini. Istega leta je Anton Kurnik v strokovni šoli uvedel kurze za računalniške administratorje. Po osvoboditvi se je strokovno šolstvo razvijalo vzporedno z družbenimi potrebami in potrebami industrije (Robida, 1989).

Slika 7: Učenci pri praktičnem pouku

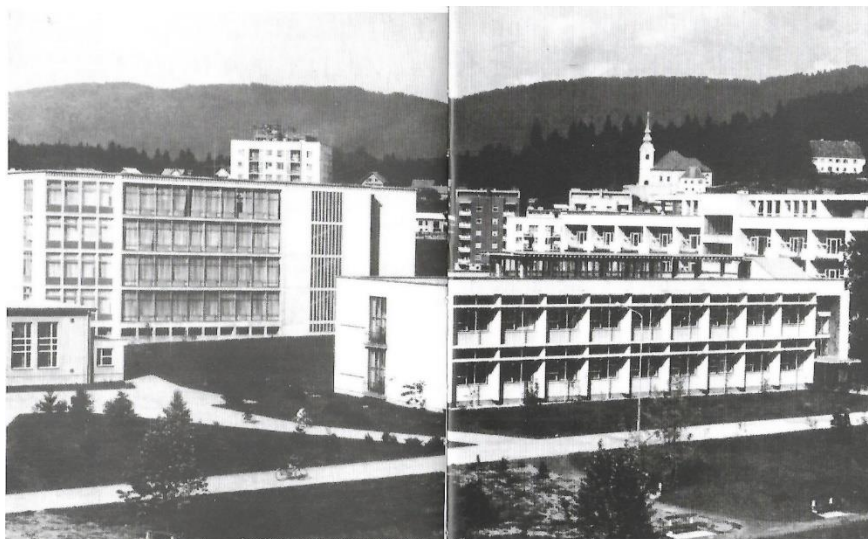
Vir: 1989. 30 let center srednjih šol Titovo Velenje. CSŠ Titovo Velenje, Velenje.

Leta 1949 so ustanovili nižjo gimnazijo. Zaradi pomanjkanja prostorov je Ljudski odbor Mestne občine Velenje sprejel sklep o »Občinskem ljudskem posojilu« za izgradnjo gimnazije in osnovne šole. Občinski ljudski odbor Šoštanj pa je 10. 9. 1957 ukinil tedanjo nižjo gimnazijo. V stavbi ukinjene nižje gimnazije je poleg osnovne šole delovala tudi vajeniška in kmetijsko-gospodarska šola. Kmetijsko-gospodarska šola je prenehala z delovanjem 13. 10. 1961, velenjska vajeniška šola pa 1. 9. 1962. Ta se je priključila Obrtno izobraževalnem centru Celje. Leta 1990, ko so učenci svoje učitelje namesto tovariš, tovarišica začeli klicati gospa, gospod, so v šolski sistem ponovno vpeljali gimnazije. Strokovno šolstvo so v Velenju uvedli leta 1945, vendar se ni razvijalo tako hitro kot Premogovnik Velenje in je leta 1951 zamrlo. Industrijska rudarska šola je od leta 1945 do 1951 obstajala kot triletni program, nato se je združila z rudarsko šolo v Trbovljah. Šolo z internatom so ukinili, ampak si je Premogovnik Velenje zelo prizadeval za ponovno oživitev, saj so jo potrebovali za razvoj premogovnika. Zato se je 15. 9. 1958 pričel pouk v novih prostorih Industrijske rudarske šole. Zaradi organiziranosti, vsebine in obsega vzgojno-izobraževalnega dela se je Industrijska rudarska šola končno preimenovala v Rudarski šolski center, 30. 5. 1963. V Velenju smo leta 1965 končno dobili tudi gimnazijo. Prvi zametki višjega šolstva v Velenju so bili zaznani 24. 2. 1975, saj so odprli II. stopnjo študija

oddelka za kontrolo kakovosti Visoke šole. Zaradi večanja števila učencev so potrebovali nov dijaški dom, ki so ga odprli 29. 11. 1978. Leta 1983 se je Rudarski šolski center preimenoval v Center srednjih šol in nato 5. 12. 1996 v Šolski center Velenje (Brišnik s sod., 1999).

3.5 ZGODOVINSKI RAZVOJ ŠOLSKEGA CENTRA VELENJE

Zametki Industrijske rudarske šole so bili zaznani že leta 1945 kot Rudarka strokovna šola, ki je imela triletni rudarski program. Ta strokovna šola je leta 1951 zamrla. Premogovnik Velenje jo je ponovno oživel 1958 pod imenom Industrijska rudarska šola, saj je izobražene ljudi potreboval za svoj razvoj. Danes poimenovan Šolski center Velenje je bil ustanovljen 15. 9. 1958, kjer so izobraževali za potrebe poklicnega in srednješolskega izobraževanja, v ta namen so zgradili prvo stavbo (stavba današnje gimnazije). Glej sliko spodaj.

Slika 8: Prva šolska stavba-stavba današnje gimnazije

Vir: Stropnik, I. 1998. 40 let Šolskega centra Velenje. 90 let poklicnega šolstva v Šaleški dolini. Šolski center Velenje, Velenje.

Takrat se je šola imenovala IRŠ (Industrijska rudarska šola). Leta 1959 so dobili prvi Dom učencev, ki je stal na današnjem mestu zgradbe Farmin. Glej sliko spodaj.

Slika 9: Prvi Dom učencev

Vir: Stropnik, I. 1998. 40 let Šolskega centra Velenje. 90 let poklicnega šolstva v Šaleški dolini. Šolski center Velenje, Velenje.

Zaradi povečanja potreb po novih srednješolskih programih so potrebovali nove prostore. Drugo šolsko stavbo so zgradili leta 1963 oziroma 1964, to je današnja B šolska stavba (rdeča). Zaradi krize v Premogovniku Velenje v šestdesetih letih se je zmanjšala potreba po rudarskih

poklicih ter povečala potreba po tehniških risarjih in elektronikih. Vpisovalo in izobraževalo se je vse več dijakov, posledica je bila pomanjkanje prostora. V ta namen so zgradili še tretjo šolsko stavbo, današnja C šolska stavba (rumena). Sedaj ima Šolski center Velenje šest šol, v katerih izobražujejo za različne programe.

Današnji Šolski center Velenje se je v različnih obdobjih različno poimenoval. Glej spodnjo preglednico.

Preglednica 1: Poimenovanje šole v različnih obdobjih

POIMENOVANJE ŠOLE	OD LETA	DO LETA
IRŠ- Industrijska rudarska šola	1958	1962
RŠC- Rudarski šolski center	1963	1982
CSŠ- Center srednjih šol	1983	1995
ŠCV- Šolski center Velenje	1996	Še danes

Na IRŠ (Industrijski rudarski šoli) so izobraževali naslednje programe:

- Rudar
- Kovinar
- Električar

Od leta 1963 preimenovani šoli RŠC (Rudarski šolski center) so izobraževali naslednje programe:

- Poklicna šola za rudarsko, kovinarsko in elektro stroko
- Rudarska tehniška šola
- Poklicna elektro šola – smer šibki tok
- Tehniška elektro šola
- Poklicna šola za tehniške risarje
- Začetek izobraževanja odraslih ob delu

Od leta 1983 preimenovan CSS (Center srednjih šol) so sestavljale naslednje šole:

- Srednja rudarska šola
- Srednja elektrotehniška in računalniška šola
- Srednja družboslovna in naravoslovna šola
- Program gospodinjske storitve
- Poklicna in tehniška šola za storitvene dejavnosti

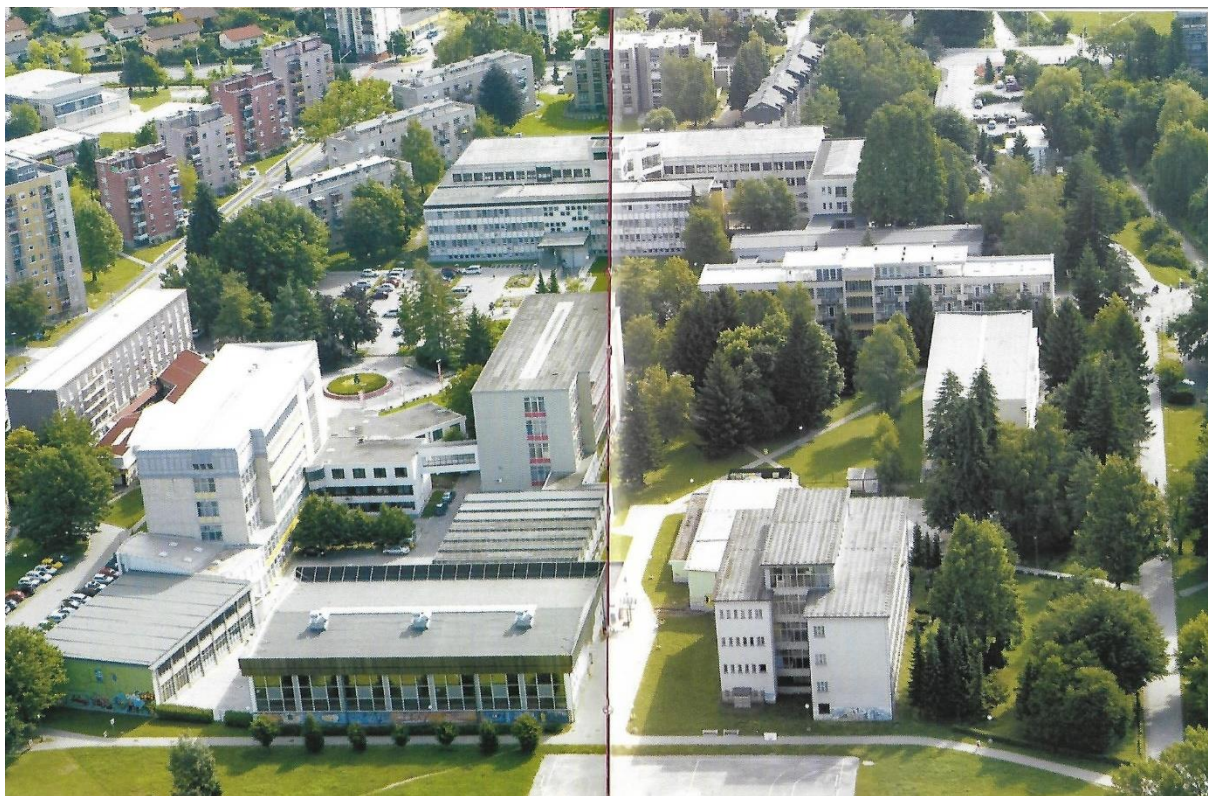
Slika 10: Center srednjih šol

Vir: ni podatkov

Današnji ŠCV (Šolski center Velenje) sestavlja šest šol:

- Gimnazija
- Elektro in računalniška šola
- Šola za storitvene dejavnosti

- Šola za rudarstvo in varstvo okolja
- Strojna šola
- Višja strokovna šola

Slika 11: Šolski center Velenje

Vir: Zbornik ob 50-letnici Šolskega centra Velenje. Šolski center Velenje, Velenje.

Na teh šestih šolah, izobražujejo za veliko različnih programov. Kar je razvidno iz spodnje preglednice.

Preglednica 2: Seznam programov izobraževanja na posameznih šolah danes

Legenda:

SSI-srednjo strokovno izobraževanje

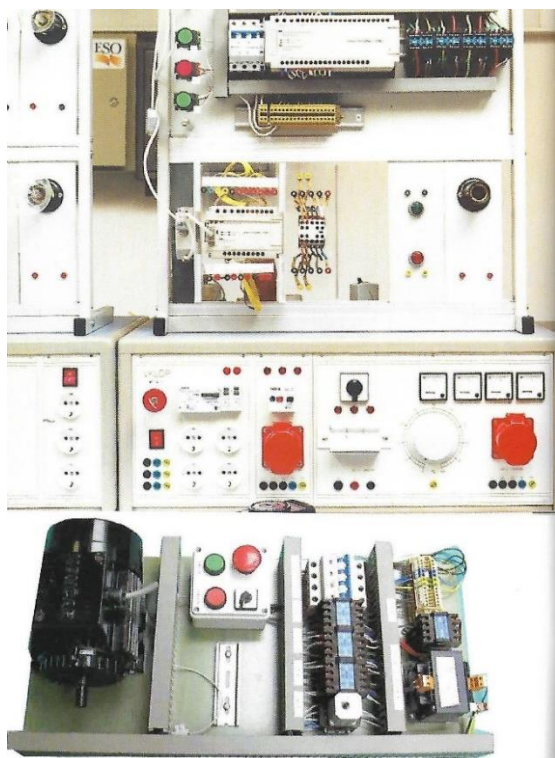
SPI-srednje poklicno izobraževanje

PTI-poklicno tehniško izobraževanje

NPI-nižje poklicno izobraževanje

IME ŠOLE	PROGRAMI IZOBRAŽEVANJA NA ŠOLI
Šola za rudarstvo in varstvo okolja	Geotehnik (SSI, 4 leta) Okoljevarstveni tehnik (SSI, 4 leta) Geostrojnik rudar (SPI, 3 leta) Geotehnik (PTI, 2 leti)
Strojna šla	Strojni tehnik (SSI, 4 leta) Avtoserviser (SPI, 3 leta) Mehatronik operater (SPI, 3 leta) Oblikovalec kovin-orodjar (SPI, 3 leta) Instalater strojnih instalacij (SPI, 3 leta) Strojni tehnik (PTI, 4 leta) Tehnik mehatronike (PTI, 2 leti) Avtoservisni tehnik (PTI, 2 leti) Pomočnik v tehnoloških procesih (NPI, 2 leti)
Elektro in računalniška šola	Elektrotehnik (SSI, 4 leta) Tehnik mehatronike (SSI, 4 leta) Tehnik računalništva (SSI, 4 leta) Elektrikar (SPI, 3 leta) Elektrotehnik (PTI, 2 leti)
Šola za storitvene dejavnosti	Ekonomski tehnik (SSI, 4 leta) Gastronomsko turistični tehnik (SSI, 4 leta) Prodajalec (SPI, 3 leta) Gastronom hotelir (SPI, 3 leta) Gastronomski tehnik (PTI, 2 leti)

	Pomočnik v biotehnikih in oskrbi (NPI, 2 leti)
Gimnazija	Gimnazija Gimnazija (š) Umetniška gimnazija: -Likovna smer, -Glasbena smer Vzporedno izobraževanje umetniška gimnazija - glasbena smer
Višja strokovna šola	Inženir informatike Inženir mehatronike Inženir elektrotehnike Organizator poslovanja v gostinstvu in turizmu Inženir geotehnologije in rudarstva Inženir varstva okolja in komunale

Slika 12: Sodobno opremljena učilnica elektroenergetike

Vir: : Zbornik ob 50-letnici Šolskega centra Velenje. Šolski center Velenje, Velenje.

3.6 ZANIMOVOSTI O ŠOLSKEM CENTRU VELENJE OB 50 LETNICI OBSTOJA

Direktor Šolskega centra Velenje je gospod Ivan Kotnik. V šolskem in študijskem letu 2007/2008 se je na Šolskem centru Velenje izobraževalo kar 2120 dijakov, 805 študentov ter 1600 odraslih slušateljev.

Danes poimenovana Šola za rudarstvo in varstvo okolja se je takrat imenovala Poklicna in tehniška rudarska šola. Njen ravnatelj je gospod mag. Albin Vrabič. Ta šola je edina rudarska šola v Sloveniji in prva šola na Šolskem centru Velenje.

Slika 13: Predaja ključa 2008

Vir: Zbornik ob 50-letnici Šolskega centra Velenje. Šolski center Velenje, Velenje.

Na Stojni šoli je sedanji ravnatelj gospod Janko Pogorelčnik. Praktični pouk ima na strojni šoli eno najpomembnejših vlog, zato mu posvečajo veliko prostorov, energije in časa. Šola dobro sodeluje z Elektro in računalniško šolo pri poučevanju dveh programov (mehatronik operater ter pomočnik v tehnoloških procesih).

Slika 14: Stare učne delavnice pri Gorenju

Vir: Zbornik ob 50-letnici Šolskega centra Velenje. Šolski center Velenje, Velenje.

Ravnatelj Elektro in računalniške šole je gospod Simon Konečnik. Dobro sodeluje s Strojno šolo pri poučevanju programa tehnik mehatronike. Poleg tega programa uspešno izvajajo tudi

program tehnika računalništva in elektrotehnike, kjer dijaki pridobijo odlično znanje, ki ga izkazujejo na različnih mednarodnih srečanjih in tekmovanjih.

Slika 15: Praktični pouk

Vir: Zbornik ob 50-letnici Šolskega centra Velenje. Šolski center Velenje, Velenje.

Gospa Mateja Klemenčič je ravnateljica Šole za storitvene dejavnosti. Šola se ponaša z izkušnjami na področju turizma, gostinstva, ekonomije in trgovine.

Slika 16: Predstavitev kulinarčnih mojstrov in

Vir: Zbornik ob 50-letnici Šolskega centra Velenje. Šolski center Velenje, Velenje.

Na Gimnaziji je ravnatelj gospod Rajmund Valcl. Osnova gimnazijskega znanja so splošna znanja, kjer so dijaki zelo uspešni in to dokazujejo z dobrimi rezultati na splošni maturi. Se pa naši gimnazijci izobražujejo še na umetniškem področju, v programu umetniške gimnazije, smer glasba in likovna smer. Imamo pa tudi športni oddelek splošne gimnazije.

Slika 17: Priprava na maturo iz fizike

Vir: Zbornik ob 50-letnici Šolskega centra Velenje. Šolski center Velenje, Velenje.

Višja strokovna šola Velenje je zelo prepoznavna izobraževalna inštitucija v slovenskem prostoru. Začetek njenega strokovnega izobraževanja segajo v leto 1996. Njen ravnatelj je gospod Uroš Sonjak.

Slika 18: Študenti med predavanjem

Vir: Zbornik ob 50-letnici Šolskega centra Velenje. Šolski center Velenje, Velenje.

3.7 MEDPODJETNIŠKI IZOBRAŽEVALNI CENTER (MIC)

Vodja Medpodjetniškega izobraževalnega centra je gospod Darko Lihteneker. MIC je enota Šolskega centra Velenje. V površino meri kar 6500 m², ima 42 učilnic, delavnic, predavalnic in laboratorijev za različna področja izobraževanja. MIC 1 so odprli 11. 6. 2004, MIC 2 ter MIC 3 pa 22. 5. 2007. Število obiskovalcev se je iz leta v leto večalo. Na Medpodjetniškem izobraževalnem centru lahko učitelji kakovostno izobražujejo z vrhunsko opremo. Omogoča vseživljenjsko učenje. S pomočjo vrhunske opreme nudijo sodobna znanja.

Slika 19: Medpodjetniški izobraževalni center (MIC)

Vir:

https://www.google.si/search?q=mic+velenje&espv=2&biw=1366&bih=662&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwihscmE3oDSAhVCuxQKHQfUBs4Q_AUIBigB#imgrc=D3fb_rJwI1pEoM:

4 METODOLOGIJA

Pri raziskovanju sva si pomagala z različnimi metodami raziskovalnega dela. Najprej sva poiskala in prebrala literaturo o zgodovini Velenja, Šolskega centra Velenje, preiskala zbornike, ki so nastali ob obletnicah šole, poiskala spletne strani. Intervjuvala sva nekdanjega učitelja in ravnatelja na Šolskem centru Velenje, gospoda Toneta Gamsa in učitelja praktičnega pouka s področja rudarstva, gospoda Jožefa Žalarja. Tako sva iz prve roke izvedela veliko pomembnih informacij, ki so nama pomagale pri ustvarjanju raziskovalne naloge. Vprašanja intervjuja so priložena v prilogi.

5 REZULTATI IN IZSLEDKI

5.1 INTERVJU Z GOSPODOM JOŽEFOM ŽALARJEM:

- Kdaj ste prvič stopili skozi vrata današnjega Šolskega centra Velenja?
Najprej kot dijak takrat Rudarskega šolskega centra leta 1967, kasneje pa kot zaposlen, in sicer kot učitelj praktičnega pouka. Obiskoval sem triletni program z imenom Rudar, po končanem šolanju sem se zaposlil kot KV (kvalificiran) kopač. Leta 1978 sem se pričel dodatno izobraževati kot učitelj praktičnega pouka.
- Kakšno delo ste opravljali na Šolskem centru Velenje?
Leta 1980 sem se zaposlil kot mentor mladim dijakom. Poučeval sem teoretični in praktični pouk. Največ sem poučeval na RUP u (Rudarskem učnem prostoru). Poučeval sem triletne in štiriletne programe rudarske šole (Rudar in Rudar tehnik). Poučeval sem osnove rudarstva, nameščanje reševalnih aparatov, spoznavanje jamskih plinov, hoja po jami, vožnja z dvigalom in sedežnico, izdelava zagozde, izdelava čepa, izdelava žleba, postavitve lesenega podboja, povzem tal in podobno. Na teoretičnem delu sem pa le predstavil in opisal delovanje praktičnega dela.
- Nam lahko poveste, kateri so bili prvi programi na Šolskem centru Velenje?
Na rudarski šoli so bili v mojem času štirje programi, imenovani Rudar, Rudar tehnik, Rudar strojnik, Rudar električar.
- V literaturi sva zasledila, da so za potrebe podjetij odpirali različni novi srednješolski izobraževalni programi, kakšne izkušnje imate vi s tem?
Kar se tiče poučevanja na RŠC-ju ne vem natančno, kateri programi so nastajali za potrebe rudarjenja, so pa po mojem mnenju dobro sledili trendu potrebe po različnih kadrih v Premogovniku Velenje. Na Premogovniku pa so se programi spreminjali v toliko, kolikor so se spreminjali stroji in so bila potrebna dodatna znanja pri opravljanju le teh. Dijake smo izobraževali po njihovem programu. Rudar tehnik je bil izobražen bolj v strojniški smeri, rudar pa bolj v smeri za ročno delo v jami in je imel več prakse.
- Ali se je število srednješolskih programov na Šolskem centru Velenje spreminjalo glede na potrebe gospodarstva.
Srednješolski programi so se prilagajali razvoju strojev. Število programov je ostalo skoraj enako, dodala sta se le dva programa: za elektro del in strojni del. Ti programi so se nadgrajevali vzporedno z razvojem strojev.

- V literaturi sva zasledila, da so začetki srednješolskega izobraževanja pred letom 1958, kaj pa današnji Šolski center Velenje?

Srednješolsko šolanje se je začelo leta 1958, čeprav je bil prej postavljen internat, a tam se ni kazalo poučevanje na stopnji srednje šole, temveč na nižjem nivoju. V tem času ni bilo veliko učencev oziroma dijakov. Izobraževalni sistem se je pa na splošno začel zaradi odprtja Premogovnika Velenje.

5.2 INTERVJU Z GOSPODOM TONETOM GAMSOM:

Na takratni Rudarski šolski center sem prišel leta 1973, ko je bila rumena šolska stavba popolnoma nova. Kariero sem pričel s poučevanjem strokovno teoretičnih predmetov v programu Elektrotehnik. Takrat je bila močna generacija, bila sta dva oddelka dijakov v novem četrtem letniku. Bila pa je tudi močna generacija dijakov na triletni poklicni šoli, imenovani RTV mehaniki. Tam sem tudi poučeval strokovno teoretične predmete, predvsem s področja televizije, sprejemnikov, oddajnikov, ojačevalnikov. To je bila moja glavna okupacija med leti 1973 in 1978, ko sem postal vodja elektrotehnične usmeritve. Takratni RŠC je imel več usmeritev, poleg elektrotehnične sta bili še strojna in rudarska usmeritev. Gimnazija je takrat začela svojo samostojno pot izven takratnega RŠC-ja. Leta 1978 sem postal vodja usmeritve, do leta 2007 sem bil več mandatnih obdobjih vodja, v zadnjem obdobju sem bil tudi ravnatelj Elektro in računalniške šole. Poleg tega, da sem bil vodja usmeritve in ravnatelj sem tudi poučeval strokovno teoretične predmete s področja tehnike in računalništva. Šolski center Velenje je dobil ime šele po tem, ko so poleg tehničnih srednjih šol ustanovili Višjo strokovno šolo leta 1997. Center srednjih šol se je preimenoval iz RŠC-ja, ko se je priključila k ostalim šolam RŠC-ja tudi gimnazija, ki je bila do takrat samostojna izobraževalna institucija. V letu 1982 se je v sklop izobraževanja vključila gimnazija kot srednja družboslovna šola. Čeprav se je gimnazija pojavila v prejšnjih desetletjih, se je vmes ukinila in namesto gimnazije so se pojavile družboslovne in naravoslovne usmeritve. Usmeritvi sta se preoblikovali v splošno in strokovno gimnazijo in nastal je Center srednjih šol. Center srednjih šol se je preimenoval v Šolski center Velenje zaradi ustanovitve višje strokovne šole.

Sprva se je imenoval Rudarski šolski center, ker je imel rudnik (današnji premogovnik) v Velenju vodilno vlogo. Leta 1985 so poleg rudarstva ustanovili še program kovinarstva in elektrotehnike, saj so v rudniku poleg rudarjev potrebovali tudi električarje in energetike ter strojnike, ker se je pojavilo pri delu vedno več mehanizacije.

Poklicne šole so imele 4 dni v tednu teoretični pouk in 1 dan praktični pouk. Rudarji so imeli praktičen pouk na starem jašku. Imena se niso menjala le šolam, ampak tudi izobraževalnim programom. Programom se je menjala tudi vsebina. Praktičen pouk je bil udeležen le enkrat do dvakrat na teden.

Prva šola, ki je nastala leta 1958 za potrebe rudnika, se je imenovala Industrijska rudarska šola, ker je bil ustanovitelj rudnik. Glavni spodbujevalec IRS-ja je bil rudnik. Novi programi so se odzivali na potrebe okolja. Največji vpliv na razvoj programov sta imela Gorenje in Termoelektrarna Šoštanj s Premogovnikom Velenje na prvem mestu. Energetika je pomagala pri izdelavi črno belih televizorjev v Gorenju. Pojavile so se tudi potrebe v elektroniki. Šole so vedno pokrivalo potrebe premogovnika, termoelektrarne in Gorenja. Programi so se razvijali po potrebah okolja. Šola ni smela dati pobude za nove programe sama, ampak je moralo podjetje, ministrstvo za šolstvo ga je pa nato potrdilo. Šola je za otvoritev novega programa potrebovala novo opremo in kader. To je bilo vzpodbudno za nove zaposlitve.

Velenje je bilo eno izmed prvih treh mest, ki je imelo program programer tehnik in računalničar tehnik. Programer tehnik je imel poudarek na programskem jeziku, računalničar tehnik pa na zgradbi in delovanju računalnikov. Računalničarji so bili močna generacija, saj so imeli tri oddelke, od tega, kar je zanimivo, je bila polovica punc. Vsi so imeli podobni prvi letnik. Imeli so učne delavnice imenovane OTP.

Potrebe okolja so postajale vedno večje in zaradi tega je nastal 2-letni program, ki se je imenoval pomočnik elektrikarja. Takrat se je prvič pojavila možnost 3 + 2 (ki je omogočal dijakom, ki so opravili poklicno šolo še nadgradnjo v tehnika). Šola je napredovala tudi pri uvajanju novosti v programih, ki so se pojavili po letu 2000. Del praktičnega pouka se je odvijal v delovnem okolju in namesto znanja so se začele iskati kompetence. Eden najbolj pomembnih inovacijskih projektov na ŠCV je bil izdelava učne tehnologije. S pomočjo ministerstva smo opremili laboratorije in učilnice. Nadgrajujejo in dopolnjujejo se tudi delovni zvezki. Vsi učitelji, ki poučujejo, se močno trudijo, da dijakom olajšajo učno delo z nadaljnjim razvojem učil in učnimi gradivi.

Poudaril bi rad trikotnik učenec, učitelj in šola, a po mojem mnenju manjka še eno oglišče, to je delovno mesto. Da program nastane, mora biti zanj potreba, ker ne moraš uveljavljati programa, ki ne bo v uporabi. Če razvijemo nov program, moramo definirati njegov poklic. Programi so nastajali skupaj z delovnimi organizacijami.

Po mojem mnenju je torej zelo pomembno sodelovanje z delovnim okoljem in se morajo tudi učni programi prilagoditi tem potrebam. Pomembno pa je tudi vzpostavitev prvega stika dijakov z delovnim okoljem, zato je praktično usposabljanje z delom temeljnega pomena. Na ŠCV poteka že od leta 2000 izmenjava s tujino, kamor odhajajo naši dijaki na praktično usposabljanje. Šola je bila zmeraj dobro vpeta v to. Jaz imam dobre spomine na dijake in na sodelovanje s kolegi in kolegicami ter s starši.

Na vprašanje ali letnica 1958 drži, kot uradna letnica ŠCV-ja ne morem drugače, kakor da se oprem na literaturo. Premogovnik je imel vodilno vlogo in tudi veliko obrtnikov pri ustanavljanju različnih šol. Zgodovinski viri nam potrjujejo, da je v Šaleški dolini delovalo veliko obrtniških šol. Takšne šole so se pojavile in izginile. Leta 1957 so obstajale rudarske vajeniške delavnice z okoli 110 učencev. Že leta 1946 so obstajale vajeniške šole, torej le prvi

in drugi letnik, in sicer v Šoštanju. O neki večji organizirani izobraževalni instituciji pa pred letom 1958, ko je nastala Industrijska rudarska šola, še ne moremo govoriti.

6 DISKUSIJA IN RAZPRAVA

Ob raziskovalni nalogi sva se veliko naučila in izvedela veliko novega o nastanku današnjega Šolskega centra Velenje. Menila sva, da se je srednješolsko izobraževanje v Šaleški dolini pričelo nekaj let pred letnico nastanka, danes imenovanega Šolskega centra Velenje, torej pred letom 1958. Izkazalo se je, da so se prvi zametki srednješolskega izobraževanja pojavili že 13 let prej, torej leta 1945, kot obrtniške in vajeniške šole, ki so trajale približno leto do dve. Srednješolsko izobraževanje se je kolikor je razvidno iz literature in intervjujev v Šaleški dolini začelo leta 1945, kar je bilo še pred nastankom današnjega mesta Velenje, ki je nastalo leta 1959. Leta 1958 je nastala Industrijska rudarska šola, danes imenovana Šolski center Velenje, ki se je hitro razvijala vzporedno z industrijo. Takratna podjetja so potrebovala veliko izobraženih ljudi za razvoj podjetij. Vzporedno z rastjo novih tehnologij so rasle tudi potrebe po novih kadrih in šolanih delavcev na različnih področjih, od rudarstva, elektrotehnike, strojništva. Zato so se odpirali novi srednješolski izobraževalni programi, ki so izobraževali te kadre.

Na začetku raziskovalne naloge sva si postavila 3 hipoteze in sicer:

- Danes imenovan Šolski center Velenje je nastal leta 1958.
- Srednješolsko izobraževanje se je pričelo z nastankom Industrijske rudarske šole.
- Srednješolski izobraževani programi so nastali za potrebe razvoja industrije v Šaleški dolini.

Prvo hipotezo lahko potrdiva, saj je bila 15. 9. 1958 ustanovljena prva organizirana institucija za potrebe izobraževanja, takrat imenovana Industrijska rudarska šola, ki se danes imenuje Šolski center Velenje. Vendar je že leta 1945 obstajalo srednješolsko izobraževanje, ki pa ni bila organizirana institucija in se tudi ni obdržala. Prav tako lahko potrdiva tretjo hipotezo, kjer sva v literaturi zasledila, da si je Premogovnik Velenje prizadeval za ponovno obuditev srednješolskega izobraževanja, predvsem za potrebe rudarjenja, ki je leta 1951 zamrlo. Zasledila sva tudi, da je na razvoj srednješolskih izobraževalnih programov zelo vplival razvoj Termoelektrarne Šoštanj in tovarne Gorenje. Drugo hipotezo lahko ovrževa, saj sva v literaturi in intervjujih zaznala, da so prvi zametki srednješolskega izobraževanja bili že leta 1945 na Rudarski strokovni šoli, kjer so poučevali tri letni rudarski program, vendar ta šola ni delovala

kot organizirana institucija, kakor Industrijska rudarska šola, ustanovljena leta 1958 in je tudi leta 1951 zaprla svoja vrata.

Pri potrditvi oziroma ovržbi hipotez, nisva pričakovala takšnega rezultata, saj sva mislila, da se je srednješolsko izobraževanje začelo nekaj let pred Industrijsko rudarsko šolo, ki je nastala leta 1958. To je kar 13 let prej, na Rudarski strokovni šoli, kjer so poučevali triletni rudarski program. Vendar ta šola ni bila organizirana kot srednješolska institucija.

Zaradi arheoloških najdb lahko sklepamo, da so se v Šaleški dolini naselili Rimljani. Iz pisnih virov je razvidno, da se je Šaleška dolina včasih imenovala dolina gradov, zato ker imamo v njegovi okolici veliko gradov. V rimskih časih je skozi Šaleško dolino potekala rimska cesta proti severu. Ugotovila sva, da je današnje mesto Velenje nastalo leto po nastanku Industrijske rudarske šole, torej leta 1959. Takratni župan Nestl Žgank je za rudarje, ki so opravljali težka dela v globinah jam, dal zgraditi več stanovanjskih blokov, v katerih so bivali. Z gradnjo večstanovanjskih blokov je današnje mesto Velenje iz majhnega mesta prerastlo v peto največje mesto v Sloveniji. Velenje je obiskalo veliko pomembnih državnikov. Oktobra 1981 se je Velenje preimenovalo v Titovo Velenje, julija 1990 pa nazaj v Velenje.

7 ZAKLUČEK

Današnji Šolski center Velenje je nastal 15. 9. 1958 pod imenom Industrijska rudarska šola. Zаметki te šole so bili zaznani že leta 1945, kot Rudarska strokovna šola, ki je poučevala tri letni rudarski program. Rudarska strokovna šola ni delovala kot organizirana institucija, zato se tudi ni obdržala in je leta 1951 prenehala s poučevanjem. Premogovnik Velenje je potreboval izobražene delavce, zato se je trudil za ponovno obuditev srednješolskega izobraževanja v Velenju. Srednješolski programi so se razvijali vzporedno z industrijo in razvojem Premogovnika Velenje, Termoelektrarne Šoštanj ter tovarne Gorenje. Meniva, da če se industrija ne bi tako hitro razvijala, tudi mesta Velenje v takšnem obsegu in takšnih srednješolskih izobraževalnih programov ne bi bilo. Na Industrijski rudarski šoli so poučevali tri programe, in sicer rudar, električar ter kovinar za potrebe Premogovnika Velenje. Že v zgodovini, vsaj od Marije Terezije dalje, so vedeli, da je prihodnost v izobraževanju, kar velja še danes, čeprav se tega včasih ne zavedamo dovolj.

8 POVZETEK

Za raziskovalno nalogo »58 let pod mavrico znanja« sva se odločila iz radovednosti in zanimanja za zgodovino razvoja Šolskega centra Velenje. Osredotočila sva se na začetek srednješolskega izobraževanja v Velenju ter na začetek delovanja danes imenovanega Šolskega centra Velenje. Raziskovala sva tudi, kako je bilo srednješolsko izobraževanje povezano z razvojem industrijskih obratov v Šaleški dolini, poiskala povezavo med izobraževanjem in razvojem industrije. Zanimalo naju je, kako se je razvijala Šaleška dolina in mesto Velenje od antičnih časov; kot poštna postojanka do leta 1959, ko je nastalo sodobno Velenje. Podrobneje sva opisala čas nastanka sodobnega Velenja, saj je to obdobje močno povezano z razvojem srednješolskega izobraževanja. Nazadnje sva želela ugotoviti, ali je uradna letnica nastanka Šolskega centra Velenje pravilna ali je morda nastal že prej. Tukaj sva imela kar nekaj težav, vendar sva s pomočjo intervjujev in različnih virov prišla do zanimivih spoznanj in ugotovitev.

9 ZAHVALA

Zahvaljujema se nekdanjemu ravnatelju Elektro in računalniške šole gospodu Tonetu Gamsu in učitelju praktičnega pouka gospodu Jožefu Žalarju, ki sta bila pripravljena podati odgovore na najina vprašanja. Mentorici gospe Petri Mastnak za pomoč, usmerjanje ter trud in podporo pri raziskovalni nalogi. Gospe Bojani Vrbnjak za lektoriranje naloge in gospe Jolandi Melanšek za lektoriranje angleškega prevoda povzetka. Zahvala gre tudi Elektro in računalniški šoli in vsem, ki so pripomogli k nastanku te naloge.

10 PRILOGE

Priloga 1: Vprašanja za intervju

- Predstavitev intervjuvanca, kakšno vlogo je imel na Šolskem centru Velenje.
- Kdaj ste prvič stopili skozi vrata današnjega Šolskega centra Velenja?
- Kakšno delo ste opravljali na Šolskem centru Velenje?
- Nam lahko poveste, kateri so bili prvi programi na Šolskem centru Velenje?
- V literaturi sva zasledila, da so za potrebe podjetij odpirali različne nove srednješolske izobraževalne programe. Kakšne izkušnje imate vi s tem?
- Ali se je število srednješolskih programov na Šolskem centru Velenje spreminjalo glede na potrebe gospodarstva?
- V literaturi sva zasledila, da so začetki srednješolskega izobraževanja pred letom 1958, kaj pa današnji Šolski center Velenje?

11 VIRI IN LITERATURA

1. Martinšek, D., Kovač, P., Vrbič, V. 2002. Monografija Velenje 2002. Mestna občina Velenje.
2. 30 let: Center srednjih šol Titovo Velenje. Velenje: CSS Titovo Velenje, 1989.
3. Zbornik o 50-letnici šolskega centra Velenje. Velenje: Šolski center Velenje, 2008.
4. 40 let Šolskega centra Velenje: 90 let poklicnega šolstva v Šaleški dolini. Velenje: Šolski center Velenje, 1998.
5. RŠC 25 let. Velenje: Rudarski šolski center, 1983.
6. Monografija Velenje. Ljubljana: ČGP Delo Ljubljana, 1976.
7. Velenje: razprava o zgodovini mesta in okolice. Velenje: Mestna občina Velenje 1999.
8. Kljajič, D., Vrbič, V. Spomini Rdečega kralja. Ljubljana 1999.
9. Premogovnik Velenje
<http://www.rlv.si/si/premogovnik-velenje/zgodovina> (9.2.2017)
10. Termoelektrarna Šoštanj
<http://www.te-sostanj.si/si/predstavitev/zgodovina> (10.2.2017)
11. Tovarna Gorenje
<https://elektronikavelenje.blogspot.si/2007/09/zgodovina-podjetja-gorenje.html?m=1>
(10.2.2017)